

Andreu Sotorra

CLIP DE TEATRE

«El zoo de vidre (The Glass Menagerie)», de Tennessee Williams. Traducció d'Emili Teixidor. Intèrprets: Míriam Iscla, Dafnis Balduz, Meritxell Calvo i Peter Vives. Ambientació espai: Sebastià Brosa. Il·luminació: Albert Faura. Vestuari: Maria Araujo. Espai sonor: Àlex Polls. Caracterització: Toni Santos. Perruqueria: Alicia Dvorska. Sastreria: Pepa Mogeda. Direcció: Josep Maria Pou. Teatre Goya Cordonú, Barcelona, 22 maig 2014.

Quan ja semblava que la temporada que s'acaba feia aigües, enfonsada en múltiples reposicions, el director Josep Maria Pou ha revifat la cartellera del teatre privat sense caure en l'opció d'una comèdia només per fer caixa sinó apostant per un dels clàssics contemporanis que ja no té data de caducitat.

Per acabar-ho d'arrodonir, ha recuperat una versió catalana, poc coneguda i fins i tot no catalogada en la seva bibliografia, que Emili Teixidor (Roda de Ter, 1932 - Barcelona, 2012) va fer de l'obra de Tennessee Williams (Columbus, Mississipi, 1911 - Nova York, 1983) per al muntatge que es va estrenar el 1992 al Teatreneu, de Gràcia, sota la direcció de Víctor L. Oller, amb els intèrprets Àngels Moll, Pilar Orgillés, Pep Pla i Mingo Ràfols.

Tant Emili Teixidor com Josep Maria Pou opten per mantenir el títol més popular aquí ('El zoo de vidre'). Popular i, tot sigui dit, matusser a la vegada, perquè prové de les adulteracions que fa el cinema doblat quan s'importen produccions estrangeres. La pantalla té icones com les de les actrius Katharine Hepburn i Joanne Woodward

('The Glass Menagerie', films del 1973 i el 1987 respectivament). Va ser el traductor Bonaventura Vallespinosa (Vilafranca del Penedès, 1899 - Reus, 1987) qui es va aproximar més a la traducció literal del títol original amb la seva versió, 'Figuretes de vidre' (1957), una versió que, revisada, es va estrenar a la Sala Muntaner també fa només quatre anys —i crec que és la més recent en el temps, a banda d'una adaptació poc afortunada de fa dos anys al Teatre Tantarantana—, sota la direcció de Jordi Pons-Ribot, coproducció de Fènix i el Teatre d'Arenys de Mar. Aquesta versió de Vallespinosa s'havia donat a conèixer en una lectura a porta tancada, per exigències de la Dictadura de l'època, el 1957, en un recambró del Centre de Lectura de Reus, d'on Vallespinosa, metge de carrera i fill d'un vallenc i una tarragonina, ostentava aleshores la presidència de la secció de Llengua i Literatura.

Un altre introductor de l'obra de Tennessee Williams aquí va ser el director Mario Gas, que el 1995, amb una adaptació de Begoña Barrena, va dirigir i elaborar també l'escenografia, el vestuari i la il·luminació de la versió 'El zoo de cristal', producció del Centro Dramàtico Nacional, amb Amparo Soler Leal, Maruchi León, Francesc Orella i Àlex Casanovas.

Totes aquestes referències són oportunes perquè la posada en escena de Josep Maria Pou marca també una nova fita en la mirada contemporània que es fa de la primera obra que va catapultar Tennessee Williams a l'escenari de tot el món, que l'estrena l'any 1945, i la situa en plena Gran Depressió, després del crac del 1929, al sud dels Estats Units, en la dècada dels anys trenta del segle passat.

El nucli familiar de la mare que ha hagut de fer grans dos fills després de la fugida del pare de casa i el desig d'una millor situació és també la simbologia d'una societat que malda per sortir del forat en què l'ha deixat la caiguda econòmica i l'amenaça de la Segona Guerra Mundial després de la Guerra Civil Espanyola i la victòria

feixista, que Tennessee Williams esmenta precisament en un moment donat de l'obra.

El repartiment de cada versió és essencial a l'hora d'enfrontar-se a l'aparent senzillesa de l'estructura de l'obra. Fins al punt que el muntatge —dos actes clarament diferenciats d'una hora cadascun— alternen el protagonisme que en el primer té del tot la mare de família, Amanda Wingfield (interpretada per Míriam Iscla) amb el relleu del segon acte pel personatge de la seva filla, afectada per una lleu lesió de coixesa crònica d'infància, Laura Wingfield (interpretada per Meritxell Calvo). Són elles dues la cara i la creu d'un passat que es volia esplendorós i d'un futur que s'entreveu incert. Entremig, la simbologia de la fràgil col·lecció de figuretes de vidre de la filla —aquí només una miniatura d'un minúscul unicorn blanc il·luminat al centre de l'espai escènic— que simbolitza també la fragilitat dels personatges de l'obra i, sobretot, la flaqueza de Laura que quan, per una ensopegada es trenca la banya de l'unicorn, ella mateixa se n'alegra perquè, fent un paral·lelisme amb el seu desig, a partir d'aleshores, diu, com si l'haguessin intervingut en una operació quirúrgica, serà un cavall normal com un altre.

L'obra no completaria el quadre sense els dos intèrprets masculins. D'una banda, el personatge del fill d'Amanda, Tom Wingfield (que interpreta Dafnis Balduz) i de l'altra, el seu amic de la fàbrica de sabates, Jim O'Connor (interpretat per Peter Vives). El primer, que fa de narrador i introductor dels espectadors en un passat ple de fantasmes reproduït escènicament amb un parell d'aparicions efectistes i màgiques —el passat de Tennessee Williams, de fet— és la cara oposada als desitjos de la mare i reforça la rebel·lió personal a causa de l'absència del pare. El segon, l'amic de feina, trenca el somni de la mare Amanda i fa desaparèixer per sempre el secret de l'enamorament d'adolescència de la filla Laura, un enamorament secret des de l'època de l'escola on Tom, Jim i Laura havien coincidit.

Tant el cinema com les múltiples versions teatrals han fet sempre que Laura, la filla reclosa a casa, tancada en el seu defecte físic i angoixada per un complex de timidesa, fos una mica més oberta i no remarqués tant aquest tancament forçós, qui sap si per una falsa aparença de la realitat. Aquí, l'encert de Josep Maria Pou és fer que Laura (Meritxell Calvo) hi sigui com si no hi fos, que els seus moviments remarquin sense una falsa imatge la seva coixesa, que la seva expressió sigui d'una timidesa i un to de veu que es fa creïble des del primer moment. I aquest és el primer mèrit de l'actriu que es va disparar com una revelació a partir de l'obra 'Venus in Fur', que amb Joel Joan van representar al mateix Teatre Goya l'estiu passat. És per això que no costa gens d'entendre que Meritxell Calvo ha de fer un gran esforç ara en aquesta obra de Tennessee Williams per contenir el remolí i energia amb què va sorprendre aleshores i ho fa exercitant la seva capacitat d'adoptar qualsevol personatge per difícil que sigui la seva catacterització. En la foscor de l'apagada elèctrica del segon acte, Meritxell Calvo brilla amb una Laura que surt de la penombra i s'alça fins a la lluminositat del desig, que només serà un llampec fugaç.

Com deia, el primer acte és d'Amanda Wingfield i és així com Míriam Iscla va perfilant el caràcter opressiu de la mare que en solitari s'ha vist obligada a exercir de tutora del destí dels seus dos fills, forçant Tom a trobar una feina com cal i no perdre el cap en les sortides de nit fins a la matinada i projectant en Laura la seva pròpia frustració de dona abandonada pel pare dels seus dos fills. Míriam Iscla no abandona una manera de fer característica seva com a actriu i imprimeix matisadament part d'aquest caràcter en el caràcter fictici del seu personatge d'Amanda.

Per la seva banda, Dafnis Balduz (el fill Tom i narrador) té la missió important de replicar en els diàlegs irats amb Amanda, la seva mare, però té també el repte de no baixar de nivell en els breus monòlegs que Tennessee Williams li reserva i que defensa amb claredat, amb una dicció que s'agraeix i amb un registre de jove que aspira a fugir

on sigui per aconseguir el seu somni i deixar d'escriure poemes d'amagat al lavabo de la fàbrica o en una de les capses de sabates.

L'actor Peter Vives (l'amic Jim O'Connor) té la responsabilitat de fer pujar de to la importància del segon acte i de posar la pista de sortida a Laura quan, en un tu a tu amb ella, passa del registre del presumpte pretendent de la noia al jove que confessa que no és lliure, diu ell mateix, perquè al cap d'uns dies té compromès el casament amb la seva xicota.

Se li pot retreure a Tennessee Williams —a setanta anys vista de l'escriptura de 'The Glass Menagerie'— una certa ingenuïtat, vist avui, en el perfil del personatge de Jim O'Connor, una ingenuïtat, però, que té moltes cares i que es renova amb el temps, quan els matrimonis concertats no s'han eradicat encara de segons quines cultures i quan els portals digitals de contactes i relacions personals —Facebook inclòs com a aportació més recent al club— són més vius que mai i fan, en certa manera, el paper que Amanda Wingfield fa amb la seva filla Laura, trepitjant una fràgil trencadissa de figuretes de vidre.
